

Exclusieve vlinders op Madeira

Tekst: Sergio Teixeira Madeira ligt zo'n 550 kilometer van de kust van Marokko en 1000 kilometer van het Europese vasteland. De hele archipel bestaat uit vier eilanden, waarvan de twee grootste (Madeira zelf – 740 km² - en Porto Santo – 42 km²) bewoond zijn. Samen met de Azoren, de Kaapverdische en de Canarische eilanden vormen ze de Macronesische biogeografische regio. Het zijn prachtige eilanden met mooie landschappen en bijzondere soorten. Darwin zelf noemt in zijn 'On the Origin of Species' Madeira vaker dan de Galapagoseilanden.

Wikipedia

A.M. Franquinho

A.M. Franquinho

Boven: madeira kleine vuurvliinder (*Lycaena phlaeas phlaeoides*) en onder: madeira bont zandoogje (*Pararge xiphia*).

Typisch voor afgelegen eilanden is dat ze minder soorten hebben dan vergelijkbare gebieden op het continent, maar ook dat ze juist meer exclusieve (endemische) soorten hebben. Bij de vlinders is dat het duidelijkst bij de microvlinders: van het geslacht *Blastobasis* (familie *Blastobasidae*) komen 26 soorten voor op Madeira, waarvan er 23 endemisch zijn voor het eiland (die komen dus nergens anders ter wereld voor), één is een endem van de macronesische regio en slechts twee soorten zijn wijder verbreid. Een ander karakteristiek verschijnsel van dit soort eilanden is de kwetsbaarheid van kleine populaties. Een duidelijk voorbeeld hiervan was de snelle achteruitgang van het endemische madeira groot koolwitje *Pieris xallast*, een van de vier meest bedreigde soorten van Europa.

Dagvlinders

De dagvlinderfauna van de Madeira-archipel bestaat uit 331 soorten en ondersoorten in 38 families, waarvan er 81 (74 soorten en 7 ondersoorten) endemisch zijn en dus nergens anders ter wereld gevonden kunnen worden. Op het grootste eiland Madeira zelf komen 315 hiervan voor. Er zijn 14 inheemse dagvlinders, waarvan de madeira kleine vuurvliinder (*Lycaena phlaeas phlaeoides*), de madeiraheivliinder (*Hipparchia maderensis*), de madeiracleopatra (*Gonepteryx maderensis*) en het madeira bont zandoogje (*Pararge xiphia*) alleen maar voorkomen op Madeira. Het madeirakoolwitje (*Pieris wollastoni*) is al 25 jaar niet meer gezien en geldt als ernstig bedreigd. De canarische atalanta (*Vanessa vulcania*) komt ook nog op de Canarische eilanden voor. Het madeira bont zandoogje en de madeiracleopatra zijn bedreigd volgens de Europese rode lijst.

De andere dagvlinders zijn oranje luzernevlinder, atalanta, distelvlinder, tijgerblauwtje, klein tijgerblauwtje, bont zandoogje, klein koolwitje en de spectaculaire monarch. Met Afrika om de hoek arriveren er soms ook

migranten van dat continent, zoals de valse monarchvlinder (*Hypolimnas misippus*), de gele trekvlinder (*Catapsilia florella*) en onze eigen kleine parelmoervlinder.

Nachtvlinders

Op de Madeira-archipel zijn 314 soorten nachtvlinders – waarvan 75 endemische – bekend, verdeeld over 35 families. De meeste endemische nachtvlinders komen alleen op het eiland Madeira voor. De families Acrolepidae, Autostichidae, Blastobasidae, Carposinidae, Elachistidae, Geometridae en Glyphipterigidae bestaan geheel of voornamelijk uit endemische soorten. Het merendeel van deze families is goed vertegenwoordigd op de Madeira-eilanden en het aandeel endemische vlinders hierin wijst erop dat ze waarschijnlijk de oudste van de archipel zijn. De laatste jaren is er meer onderzoek gedaan, waardoor veel eerder onbekende soorten zijn ontdekt. Gezien de geologie van het eiland en de verscheidenheid in microhabitats moeten er nog meer nieuwe soorten te vinden zijn, vooral in dunbevolkte en minder toegankelijke streken.

Bescherming

Het ontbreken van een monitoringsysteem en dus een gebrek aan gegevens maakt bescherming van de vlinders in de archipel lastig. Daarom is Madeira Flora & Fauna begonnen met vlindermonitoring, vergelijkbaar met die in Nederland. De verzamelde gegevens zullen worden opgenomen in BIOBASE, de biodiversiteitsdatabank van Madeira en zo bijdragen aan de kennis over en de bescherming van de vlinders en hun populaties.

Sergio Teixeira

<advertentie>

Butterfly expedition in Madeira Island

Madeira Fauna & Flora created one 7 day and one 5 day butterfly watching packages in Madeira Island with all meals and tours included, specially for De Vlinders members and friends. In these holiday packages, you will join Madeira Fauna & Flora biologists in search of Madeira's endemic butterflies in three tours in its diverse gardens, breathtaking mountains and lush evergreen subtropical laurel forests, which are UNESCO's World Heritage.

To enrich your Madeira experience and depending on the your choice, Madeira Fauna & Flora added several tours to the holiday programmes, such as visiting tropical plantations and tasting exquisite fruits, Bat watching & conservation, one day tour to Biosphere Reserve in Santana, Geological tour, Natura 2000 sites tour and also Whale, Dolphin & Seabird watching in Madeira's rich oceanic waters, where almost one third of all world cetacean species can be observed. All this contributing to butterfly conservation in Holland and Madeira!

If you wish to join the expeditions, get additional information, know the expeditions programmes or enlighten your doubts please e-mail to info@madeira-fauna-flora.com.

7 Day Butterfly Expedition - 15 Sept to 20 Sept: from 593,00 €
5 Day Butterfly Expedition - 23 Sept to 27 Sept: from 484,00 €

Vlindervakantie op Madeira

De Vlinderstichting en Madeira Fauna & Flora bieden samen een unieke reis aan naar Madeira. Van de opbrengst gaat 10% naar vlinderbescherming in Nederland en Madeira. Zie verder de advertentie op deze pagina.

Prachtbeer (*Utetheisa pulchella*).

Carlos Viveiro